

Muzikaliteit is aangeboren, net als taalvermogen. Maar een kind wordt pas taalvaardig als je het taal aanbiedt, liefst zo jong mogelijk. Met muziek werkt dat net zo. Het is bovendien goed voor de ontwikkeling, en nog leuk ook. Daarom komen muzikanten hun instrument bespelen in Amsterdamse crèches en kinderdagverblijven.

Muziek moet!

Tips voor leidsters

- * Zing hoger dan je zelf zou doen. Vraag eventueel een kind om te beginnen als je de goede toonhoogte wilt bepalen;
- * Combineer zang altijd met beweging en/of (taal)spelletjes;
- * Zing niet alleen aan tafel of in een kring. Zorg ook voor een stimulans van de grove motoriek door ze te laten huppelen, springen, dansen en stampen op de muziek;
- * Laat alle kinderen dezelfde instrumenten gebruiken. Zij leren immers door imitatie. Maak zelf instrumenten (eventueel met de kinderen), bijvoorbeeld met twee stokjes, of erwten in een doosje;
- * Gebruik ballen of andere materialen bij het muziekspel.

Zo stimuleer je de muzikaliteit bij jonge kinderen

Een jonge vrouw komt spelend op haar blokfluit de groep twee- tot vierjarigen binnen op kinderdagverblijf 't Hofnarretje. De meeste kinderen staken hun bezigheid. Ze kijken verwonderd naar de vreemde gast en luisteren naar het geluid dat zij voortbrengt. Een peuter begint te stralen en wiebelt meteen heen en weer. Een ander snelt juist naar de leidster, op zoek naar bescherming. De muzikante onderbreekt haar spel. Dan laat ze drie verschillende soorten blokfluiten zien en horen. De nieuwsgierige kinderen mogen de instrumenten aanraken en er van alles over vragen. Even later wordt het fluiten hervat, met na een kwartier een kalme laatste noot. Het spel is afgestemd op de sfeer in de groep. De fluitiste speelt echt met haar hart. Dat is belangrijker dan technisch foutloos musiceren. Het is immers een heel direct publiek. Als een kind het niet leuk vindt gaat het gewoon iets anders doen.

Magisch

Het project voor levende muziek aan kinderen van nul tot vier is opgezet door Max Brenman van Stichting Memorable Momenten. Het wordt grotendeels uitgevoerd door studenten van

het Sweelinck Conservatorium in Amsterdam. Brenman schreef alle 270 studenten aan en kreeg 30 reacties. Na een persoonlijk gesprek en try-out op locatie, gingen 15 serieuze kandidaten aan het werk. Uit een proef bleek dat ook de kinderopvangcentra enthousiast waren. In het laatste kwartaal van 2005 zijn er 670 presentaties op 60 crèches en kinderdagverblijven door de hele stad gegeven. De wetenschap heeft aangetoond dat muziek goed is voor de mens. Zo stimuleert het bijvoorbeeld het gebied in de hersenen dat wiskundige vermogens activeert. Maar eigenlijk is het goed voor de algehele vorming en ontwikkeling. Het doet een beroep op cognitieve vermogens als aandacht, begrip en geheugen. Het zet aan tot bewegen, waardoor motorische vaardigheden worden aangesproken. Luisteren, contact maken en op je beurt wachten helpen in de sociale ontwikkeling en emotioneel prikkelt muziek de beleving. Het is iets magisch. Je wordt er vrolijk van of melancholiek, het nodigt uit om gevoelens te benoemen en stimuleert het zelfvertrouwen. Muziek is bovendien een universeel communicatiemiddel dat de kloof tussen culturen, klassen en generaties kan overbruggen. Een organisatie als War Child heeft de posi-

tieve werking van muziek heel goed begrepen. Die maakt al jaren gebruik van muziektherapie voor kinderen die een oorlog hebben meegemaakt.

Doof

Na haar optreden vertelt de muzikante over een ontroerende ervaring onlangs op een crèche. Daar genoot een meisje opvallend van de muziekpresentatie. De fluitiste vermoedde dat deze driejarige uit een muzikaal gezin kwam. Achteraf vernam zij dat de kleine meid een paar weken daarvoor een implantaat in beide oren had gekregen. Vóór die operatie was ze volkomen doof geweest.

Lang niet alle kinderen komen in aanraking met levende muziek. Dat gebeurt meestal alleen als er thuis gemusiceerd wordt of concerten worden bezocht. De rest van de jeugd moet het doen met

Kinderen beleven wel plezier aan een cd'tje, maar het stimuleert de muzikale ontwikkeling niet

het geluid van televisie, cd-speler en radio. Maar dat is toch iets heel anders dan de beleving van een echte accordeon, viool of saxofoon. Bovendien leren kinderen via apparaten niet dat elk instrument een specifiek geluid maakt. En dat er een mens achter steekt om op knoppen te duwen, in een riet te blazen of met een stok langs snaren te strijken.

Opleiding

De opleidingen Sociaal Pedagogisch Werk-3 tot leidster in de kinderopvang besteden aandacht aan muziekonderwijs, maar dat beperkt zich meestal tot zang en beweging en een beperkt gebruik van kleine instrumenten. Bregje van Goudoever van de hoofdstedelijke ROC ziet dat haar studenten vaak al heel wat schroom moeten overwinnen om te zingen. Zij leert ze in het eerste jaar dertig liedjes en die moeten ze dan met gebruik van spel en beweging gaan toepassen. Van Goudoever hamert in haar lessen sterk op het zingen op de goede toonhoogte. De stemhoogte van jonge kinderen ligt hoger dan die van volwassenen. Het nazingen van de volwassene gebeurt dus vaak met een te laag stemgeluid. Zo kunnen de kleintjes hun zangstem niet ontwikkelen. Soms haken ze maar helemaal af.

Marijke Albers zag eind jaren tachtig als muzieklerkracht de muzikale vaardigheden van kleuters afnemen. Het in de maat lopen en de zangkwaliteit werden minder en er ontstond gaandeweg meer gêne in de kleuterklas om met muziek bezig te zijn. Een belangrijke oorzaak was dat ouders hun kroost in muzikaal opzicht steeds minder stimulans boden. Het luisteren naar opgenomen muziek ging het zelf zingen en bewegen vervangen. Toch is dat een beperking; kinderen beleven wel plezier aan een cd'tje, maar het stimuleert de muzikale ontwikkeling niet.

Ook het muziekonderwijs op basisscholen is steeds meer uitgekleed. En conservatoria zijn niet ingesteld op nul- tot vierjarigen. Om de leemte in het muziekonderwijs aan de allerjongsten te kunnen vullen maakte Albers zich hard voor een opleiding 'muziek op schoot'. Kinderen die na hun vierde pas met hun muzikale ontwikkeling beginnen hebben immers al een achterstand opgelopen. Beginnen ze na hun negende jaar dan zijn ze feitelijk een muzikale analfabeet.

Informatie

Muziekpresentaties in de kinderopvang: Max Brenman - Stichting Memorabele Momenten
max@MEMorabeleMOMenten.nl
Tel. 06-5438 2788

Workshops voor leidsters in de kinderopvang worden soms aangeboden op muziekscholen, bij K&P: www.kp-opleidingen.nl of de docentenopleiding 'muziek op schoot': www.amateurmuziek.nl.

Boek: *Tussen schoot en school*, Marijke Albers en Rita Rikhof. Uitgeverij: De Toorts, prijs: € 18,50. ISBN 9060207386. De bijbehorende dubbelcd (met zang op goede toonhoogte) kost € 18,00. ISBN 9060207572.

Pedagogisch tijdschrift

